

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povești, și răspunsuri la întrebări, despre formarea și conducerea
tovărășiilor și însoțirilor economice.

cu sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și cu îndrumări pentru valorizarea produselor economice

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Apare în 10, 20 și 30, a fiecărei luni.

Adaus economice la „LIBERTATEA“.

Anul II.

ORĂȘTIE, 10 Octombrie v. 1907.

Nr. 27.

Teren de lucru.

Domnul preot din Mărișel, lângă Gilău, ne trimite o scrisoare, din care la acest loc luăm următoarele șire:

...»Erariul de un timp încoace vinde pădurile de brad de aici din munți, după planul său de exploatare, — cu jugărul socotit pe metru cubic. Până aci le da după tarifa de carul de marfă și fie-care om cît de sărac putea trăi. Acum zic le vinde cu jugărul și pentru cumpărarea lor să cer mulți bani an de an, căci pe tot omul să vind cîte 30 jugăre și fiecare jugăr cu cîte 400—600 cor. și cari păduri totdeauna ajung în mâinile societăților jidovești și astfel bietul om al nostru nu poate trăi ori și dacă trăește de pe o zi pe alta trebuie să lucre din greu pe sama celor care le cumpără.

Cum ne-am putea întovărăși ca aceste păduri să le cumpere și exploateze oamenii noștri?

De cumva puteți să ne puneți la dispoziție vreun contract de tovarășie de atare natură precum a ne da și sfaturile necesare, Vă vom fi foarte recunoscători...

Îndrumări mai amănunțite am trimis dlui preot prin scrisoare privată, îndemnînd să alcătuiască o tovarășie, la început fie și numai ocazională — pe calapodul tovarășiei pentru arendarea pămîntului, ce s'a alcătuit în comuna Hitiaș, tot pe urma poveștelor date de noi. Contractul tovarășiei din Hitiaș, corectat de noi, l'am publicat în »Tovărășia«. Ca potrivit model pot servi și statutele obștiilor (a tovarășiiilor pentru arendarea pămîntului) din România, pe care le-am publicat în broșura »Băncile populare din România« și pe care o pot avea doritorii dela scriitorul acestor șire cu prețul de 1 coroană.

*

Toate aceste le spunem aici, la loc de frunte, ca încă odată să arătăm cîte de toate să pot ajunge prin tovarășii

și că ce putere minunată zace în alcătuirea de tovarășii. Căci frații noștri din părțile Gilăului, de bună samă vor putea ajunge de-adreptul la păduri, dacă înainte de a fi licitația vor fi constituiți în tovarășie și cu sprijinul unei bănci vor dispune de capitalul trebuincios la cumpărare și la începutul întreprinderii.

Aici, la astfel de lucrări își pot găsi băncile noastre rostul lor și bogat țărîm pentru a lucra în adevăratul folos a înaintării economice a poporului nostru.

Avem nădejde, că în curînd vom putea vedea astfel de porniri. Și nădejdea asta o nutrim cu veștile bune, ce le avem din cîteva părți, unde conducători de bănci românești să ocupe cu astfel de planuri. Ca un semn înveselitor slujesc și articolii pe care îi publică tocmai acum foaia băncilor noastre »Revista Economică« din Sibiu sub titlul »Misiunea (chemarea) băncilor noastre«.

Din acesti articoli, scriși cu multă pricepere de dl Gavril Todică, estragem la acest loc — ca un minunat »apropos« — următoarele:

»Adevăratul program al activității băncilor noastre cată să fie scoaterea la iveală și inactivarea acelor idei economice, cari în ținuturile locuite de Români și în timpul nostru, sunt arătate de împrejurările reale și trebuiesc făcute în ordinea treptată a lipsei și a în-sămănătății lor, în timpul socotit potrivit de generația de astăzi.

Aflarea și punerea în lucrare a ideilor se va face pe întreg țărîmul vieții economice.

Astfel țaranilor nu să vor vota orbis credite peste credite, sub a căror povară sucumbă mai întii cei ce le cer înșiși — ci se vor știrici trebuințele reale ale țărîmii, votînd credite numai în cazuri îndreptățite cu urmări rodnice, bune. Băncile noastre trebuie să-și crească clientela. Lipsa de creșterea econo-

mică, iar nu lipsa de teren e răul cel mare, de care suferim. Țăranul ahtiază după pămînt, dar îi lipsesc cunoștințele cele mai elementare de agricultură rațională. Să înmulțește, dar nu-și știe așeza copiii la diferite rami de activitate economică (meserii, negoț) ca astfel să impedece dărăburirea bieteii moșii, ce o are. Ori-cite reforme s'ar propune, ori-cite împrumuturi s'ar vota, să nu ne așteptăm la o reală îmbunătățire în starea lui materială, până cînd nu-l vom scoate din această nestiință într'ale agriculturii, cu tot ce se ține de ea (grădinărit, pomărit, stupărit etc.), luminîndu-l și asupra meseriilor și negoțului!»

Spunînd apoi că cu meseriile tot rău stăm, după-ce părinții nu dau copiii cei buni la meserii — zice mai de parte:

»E datorința oamenilor pricepători, între cari și a conducătorilor băncilor noastre, să stăruiască pentru încetarea acestei stări anormale. Să dovedească slăbiciunea cugetării acelor părinți, cari nu-și lasă decit băieții cei mai nepricepuți pe carierele libere ale industriei și comerțului, unde pe lângă calificare se cere agerime de vederi la încheerea afacerilor. Se cere destoinicie de muncă; corectitudine în judecată, forță de combinație; mult tact în atingererile cu publicul; pricepere la cumpărarea de mărfuri; inteligență și calcul la desfacerea și vînzarea lor.»

Cu negoțul românesc tot așa de rău stăm. D'aceia prin articolul din vorbă să îndeamnă băncile noastre să stea în ajutor zicîndu-să:

»Rolul băncilor ar fi și aici povățuitor și sprijinitor. Nu numai să sprijinească meseriile, comerțul român existent, ci să contribuie la răspîndirea lor pe sate. Să-și extindă lucrarea în direcția apucată de băncile populare din România sau în senzul propagandei începute, la noi, prin »Tovărășia« dlui Osavadă. — Avem institute cit de modeste în multe orașele și comune fruntașe, în cari să ține tîrg de săptămînă. Drept început, ce ar fi mai ușor, decit ca aceste institute să încerce a valoriza toți articolii de producțiune și consumățiune a poporului, scăpîndu-și clienții din mâinile cămătarilor și specu-

lanților nemiloși, cari îi despoaie de roadele muncii lor.

S'a dat alarma. În repețite rînduri, că sporirea numerică a întreprinderilor noastre financiare a apucat în alvie nesănătoasă și constituie mai de grabă regres decit progres și cîștig pe terenul organizării economice-financiare. Nu trebuie să fim pesimiști! N'are decit să execute un plan mai roditor de activitate economică și fiecare institut, cit de mic, își poate împlini misiunea pentru ținutul în care să află».

În sfîrșit prin articolii din »Rev. Econ.« să face un călduros apel la băncile noastre să dea directiva în economie și să pună la cale o activitate mai rodnică pe toate terenele economiei naționale.

*

Folosim prilejul ce ni-l dă scrisoarea dlui preot din Mărișel, ca să arătăm, cum ar putea băncile noastre așezate dela Deva în sus pe coama Carpaților până sus la Huedin, — să traducă în fapte îndemnurile exprimate prin articolii dlui Todica.

Sătenii ar alcătui tovarășiiile lor de exploatare, iar băncile noastre le-ar sta în ajutor cu banii și cu sfaturile, ca să cumpere lemnul de lucru, din care să facă ciubere, șindile și alte o mulțime de lucruri de-ale industriei de lemn.

În felul acesta și-ar crește clientela și mai pe sus de toate ar ajuta de-a binele pe Moți și pe vecinii lor — pe care azi cu toții i-au uitat...

Și cum la munte lemnul trebuie acaparat prin tovarășii ajutate de băncile noastre, la cîmpie avem bucate, în alte părți poame, pe Jiuri lîna și lemne, în Bănat vite și roadă — și așa mai departe.

În tot locul avem pentru ce să facem tovarășiiile de producțiune și valorizare

— întocmai cum loc este și pentru tovărășiile de credit și de consum.

Și alcătuirea de tovărășii nu-i așa lucru mare. Cu dragoste și bunăvoință să pot face prea pe ușor.

Socialism.

In cercul de alegere a Ritbergului am dat peste o comună românească, unde toți locuitorii — cu primarul în frunte sunt socialiști. Și în cite comune românești mai sunt socialiști cu grămada! La 10 Octomvrie apoi am văzut în șirurile muncitorilor, un grup, ce avea în frunte tablita cu explicația: „Muncitorii români“. In politică apoi de atâtea ori vedem pe deputații nostri și pe alți fruntași alăturați cu socialiștii. Sunt chiar și foi socialiste scrise în românește.

E peste putință să nu simțim cu toții cum adie boarea socialismului peste capetele românești — tot mai mult, tot mai aproape.

Cu toate acestea, nici foile noastre nici fruntașii nostri nu folosesc privilegiile, ce li-se dau — ca să talmăcească rostul socialismului și să-i arate calea pe care trebuie să apuce. S'a încetățenit pare-că și la noi credința copilărească și naivă, că despre ce nu să scrie ori nu să vorbește — aceea nu este. Azi cine mai poate trage la îndoială lățirea socialismului și cine o să mai fie copilărosul să creadă că împedecă această lățire prin nebăgare de samă a socialismului?

Recunosc, că îndatorirea ce mi-o iau ca să talmăcesc cite ceva din rostul socialismului, — e cit să poate gingasă și de grea. Pe de o parte pentru-că azi așa stăm, de nu să știe, care sunt mai mulți între români: cei-ce vreau să atace, ori cei-ce vreau să țină legături de prietinie cu socialiștii, pe de altă parte apoi pentru-că poporul nostru ori are păreri greșite despre socialism ori apoi n'are nici o idee despre el.

Ori-cum ar fi — una e mai pe sus de orice îndoială: socialismul să întărește, cucerește și are viitor. Căci socialismul e

întru toate problemă economică și viitorul e al acestor probleme.

Nime să nu creadă însă că socialismul stă în cravatele roșii ori în tărăboiul pe stradă, pipărate cu hulirea credinței în Dzeu, cu nesocotirea avutului altuia ori cu nădejdi de împărțire a tuturor averilor.

Și aici spunem îndată, că adevăratul socialism nu e acela pe care îl vedem aici în Ungaria purtat de jidani în chioțele Marsiellezei.

Socialismul adevărat nu urlă nu dă coate altora, nu terorizează, acela câștigă prin munca cinstită și pacinică prin nizuința de a nivela, de a obli diferențele între clase, între săraci și bogați și mai pe sus de toate are scrisă pe steag nizuința de a da fie-căruiă puțința de a trăi mai bine, mai omenește, și asta mai ales prin ridicarea muncii brațelor la egală îndreptățire cu capitalul, — fie material, fie intelectual.

Să înțelege că oblierea diferențelor dintre oameni, nu vrea să-și ajungă țința prin forță, prin nerecunoașterea averii altora și mai puțin prin sinulgerea din suflete a singurului oaz mîngăitor ce-l avem în viața asta: credința în Dzeu și în viața de apoi.

Și acum întrebându-ne care sunt stîlpii credeului socialist, ce să ține la noi în țară, știm că socialiștii nostri:

a) nu cunosc moștenirea și proprietatea,

b) nu recunosc neam, limbă, lege și patrie, căci ei sunt toți internaționali,

c) nu recunosc biserică și Dumnezeu,

d) vreau ca toate averile să se ia dela proprieiari și împreună cu toate uneltele și capitalele, să se dea în stăpînirea statului, care apoi să ducă în-treg lucrul din țară, toți să fim lucrători plătiți ca slujbașii — dar în natură, în haine, în locuințe în de-ale mîncării. Acesta ar fi comunismul, cătră care tind socialiștii nostri.

e) Cu toate aceste cer pentru popor cele mai largi drepturi!

f) și cu toate mijloacele, chiar și prin greve, nizuiesc să mărească plățile și să micescă timpul de lucru al muncitorilor

— ca astfel să aibă un traiu mai tichnit și mai ușor.

Ca să ajungă toate aceste, socialiștii noștri au organizație foarte puternică și bine rînduită, pe care o susțin cu bani grei și cu gazete sprinten redactate.

Rostul socialismului îl talmăcesc și îl sprijinesc cu învățăturile mai ales a lui Mart Lasalbe, Engles, Kautsky și alții.

Știind acestea, datorința noastră este să judecăm, că poporul nostru cu trecutul lui, cu idealurile lui, cu starea lui de azi — să potrivește ori nu în ramele socialismului din Ungaria și că peste tot are lipsă de socialismul acesta?

In cite-va articolașe ce vor urma, ne vom nizu să răspundem acestei întrebări. Să înțelege răspundem pentru poporul nostru și nici decît nu pentru știință.

Dela început spunem, a noastră convingere este, că pertru poporul nostru, socialismul așa cum să face azi în Ungaria — nu numai că nu e bun dar de-adreptul e primejdios și fără vre-un rost practic!

Vom spune pe rînd pentruce?

Roata vremii.

— Spicuirii și ocoșeli. —

Cetim în „Unirea“ dela Blaj următoarele șire la „Posta Redacției: „Ică. De ce un raport așa de lung pentru a scrie despre înființarea unei însoțiri, întâmplată înainte cu luni?“

Le cetim și ne crucim și noi, nu pentru „lungirea“ raportului dar pentru „scurtîimea“ vederilor ce le au preoții redacției din Blaj — față de trebuințele poporului, ce le zice „părinți“. Adecă mai la înțeles: „Ce dracu atita vorbărie pentru un fleac — iacă o înființare de tovărășie — făcută și aceea „înainte cu luni.“

Noi ne putem talmăci lucrul cu raportul cel „lung“. Scriitorul acela de sigur e de credința că înființarea unei tovărășii e un moment din cele mai de samă — la ei în sat în special și pentru neam în general. Și-o fi gîndit omul, că acest moment ajunge cit un bal ori o petrecere ori chiar și cit o scrisoare din America (de care tocmai în numărul cu pricina să publică una — pe patru coloane!) și d'aceea i-or face loc în foaie. Ba or și comenta faptul — ca să îndemne și pe alții să facă la fel.

Rău o socotit omul. A ajuns tocmai contrarul. Din „Unirea“ nu știm nici chiar atît, că unde s'a alcătuit tovărășia aceea? La ce bun? Destul dacă ne putem mîngăia cu suferințele din America ale unui harnic preot și cu scrisoarea lătinască a părintelui Papa dela Roma. Căci noi dela Roma ne tragem, avem șapte vieți în peptul de aramă. Că în pungă n'avem nici aramă — puțin impoartă.

De curînd s'a desvălit în Budapesta monumentul ridicat la mormîntul gazetarului ungar Bartha Miklos.

De față au fost ministri, aleși ai gîndirii, fruntași ai vieții publice ungurești. S'au ținut vorbiri măduoase și pline de admirație pentru cel mort.

Avem și noi gazetarii nostri morți, ca din acest prilej să nu mai amintesc de alții, — care s'au învrednicit cu munca lor să aibă o cruce la mormînt, ridicată așa, ca trecînd pe lîngă ea să ne aducem cu pietate aminte, — nu de ei ca oameni, dar' de ei ca muncitori cinstiți pentru un ideal.

In tot lung și lăutul pămîntului românesc d'aici din țară — nu știu să fie o singură cruce — de acest fel. Grozavă dovadă, despre simțul pietății noastre — față de munca cinstită și dusă cu însuflețire.

Atunci de ce ne mirăm, că ni să inmulțesc slabii, ologiții caracterelor?

*

Să jăluie mult „Tribuna“ și cu drept cuvînt, că la alegerile petru congregația Aradului, sătenii nostri s'au purtat slab. N'au ales așa cum cere binele neamului. Rău au făcut acei săteni.

Noi însă — fără să-i scuzăm-găsim explicare pentru purtarea lor, Să ni să spună cu adevărat, cîți „domni“ de p'acolo au mai dat prin satele acele — în afară de vremea alegerilor? Cîți le-au ținut cite o prelegere povățuitoare, cîți le-au umblat gratuit în trebile acelor pe la oraș, cîți le-au arătat dragostea lor, urmată de învățături folositoare — spuse acolo la ei acasă? Ori apoi cite sunt firele acele sănătoase care și în vreme de luptă și în vreme de pace și muncă tichnită, leagă pe „domnii“ nostri de sătenii nostri?

Să nu așteptăm minuni numai și numai dela dragostea de neam și dela însuflețirea curată a poporului.

Să căutăm și să întreținem legături de dragoste și de interese reciproce — în toată buna vreme cu sătenii și atunci abia creder să arem multe prilejuri să ne tînguim azi cu dreptul pe înfrîngerea din multe cercuri ale comitatului Arad — întâmplată la alegerile petru congregație. Să dam Cesarului

ce e al Cesarului și poporului, ce e al poporului.

Ori-cît de mult m'ăși cuprinde cu treburi economice — ca român, ce mă respect vreau să știu și eu ce să mai drege, ce să mai face în — politică; Ca să urmăresc toate întorsăturile prin care trece politica din Ungaria — îmi trebuia prea mult timp. De mult mă gîndeam la o deslegare: cum să știu cînd să citesc rubricile cu politica din gazetele de zi și cînd să nu le cetesc. Căci eu în politică numai de trebile mai de frunte vreau să știu.

În sfîrșit — o bucurie. Mi-am aflat deslegarea căutată. Zi de zi întreb pe un prietin: „Nu e bolnav Kossuth Fereoc?” Dacă nu e bolnav știu că nu e nici o încurcatură politică, Cînd e bolnav — cetesc gazetele căci știu, că iar' e ceva grev. Urmeți și Dvoastră receptul acesta și nu vă veți înșela. Ciștițați în timp — pe care doar' mai bine îl puteți folosi cetînd lucruri economice. Mai iute ajungem la creangă verde.

STIRI

Lipsa de nutreț să pare, că va fi o nouă plagă a anului acesta — mai ales în urma secetii, care a nimic și puținul pășunat de toamnă. În ministerul de agricultură să adună datele despre cătățimea nutrețului din țară și întru-cît sa va vedea că e de lipsă poate se va pune opreliște, ca să nu să mai poată duce nutreț peste hotarele țerii — în alte țeri.

Și până atunci ministrul de agricultură a dat poruncă oficiilor silvanale să îngăduie proprietarilor de vite să-și facă frunzare din pădurile statului și cele comunale — fără nici o plată. Sătenii noștri să folosească această rînduială și să-și facă frunzare. Trebuie numai înștiințat la oficiul silvanal.

În afară de asta să se îngrijească de mașini pentru tăiatul paielor de cucuruz (tulei) cu care ții foarte bine vitele. Cumpărarea de astfel de mașini mijlecim și noi.

Căile ferate din Ungaria să înmulțesc an de an. Prima cale ferată în Ungaria a fost de 35 kilometri și s'a dat circulație în anul 1846. În anul 1850 deja erau 222 kmetri și la 1872 erau deja 973 kmetri de cale ferată. În 1850 erau

7078 kmetri în 1890 erau 11,246 kmetri. În anul 1900 erau 17,101, iar în 1905 erau 18,122 kmetri. Azi sunt aproape 20 mii kilometri de cale ferată în întreagă țara.

Centrala pentru tovărășii. Pentru liniștirea celor care ne-au aresat întrebări, că oare în urma reformii legii pentru tovărășii, să va putea înființa Centrala noastră pentru tovărășii? — răspundem cu liniște că da! să poate și nădăduim că să va înființa cît de curînd. Las că reforma aceea e încă numai plănuită; trebuie să treacă prin o anchetă apoi prin parlament apoi ea Monarchul și numai după-aceea va fi lege — de va fi. Dar chiar și cînd ar fi, aceea nu ne împedecă să ne alcătui Centrala.

Dar ca să nu fim siliți ca eventual să facem mari schimbări în statute intrînd în viață nouă lege — tocmai acum facem schimbările în statute așa fel, ca acele, în mare să răspundă și cu noua lege. D'aceia încă întîrzie convocarea adunării neerale.

Deodată cu convocarea vom da și prospectul ce va cuprinde punctele principale din statute. Tot atunci vom publica și numele celor ce au înștiințat membrii din satele lor — ca să rămînă neuitați înții apostoli ai Centralei pentru tovărășii.

Tovărășia pentru aprovizionarea halei de vînzare din Budapesta zisă pe ungu-rește: „Magyar gazdák Vásárcsarnak Ellátó szövetkezete“ și-a schimbat organizația de până acum. A abzis de slujba de a fi mijlocitor oficial și și-a deschis o mare prăvălie separată în Budapesta, Vámház-kö-rut — unde vinde mărfurile ce le cumpără de prin țară mai ales poame, galițe, oue și miere de stup.

Pădureți pentru altoit și altoi să pot cumpăra dela școalele de pomărit ale statului. Unui cumpărător nu dau mai mult ca 1000 bucăți, iar cei ce doresc să aibă pădureții și altoii cu preț redus trebuie să facă rugare la ministerul de agricultură. Preoții, învățătorii, notarii și slujbașii de stat primesc altoii și pădureții cu preț de jumătate. Rugările trebuie înaintate până la 15 Februarie 1908 la comisarul de pomărit (M. k. országos gyümölcsészeti miniszteri biztos în Budapesta ministerul de agricultură).

Reforma dărilor. De ani dearîndul tot promite fiecare guvern ce vine la putere — că va schimba ba va mai scarița dările, ce îngreunează așa de mult pe bieții cetățeni ai acestei țări. În sfîrșit după atitea fă-șăduieli s'a sufulcat ministrul Wekerle și a pus înaintea dietii un proiect de lege despre schimbarea și cum zice acolo ușurarea dărilor. Schimbarea este — dar ușurare prea puțină. Doar atît că s'o schimbat chepe-neagul.

Mai însemnată schimbare e că darea de pămînt s'a scarițat cu 5% d'aici înainte va fi 20% dela venitul catastral în loc de 25 și jum. %. Venitul catastral și clasificarea pămîntului va fi nou făcută. Dar nu darea de pămînt e mare — ci sunt mari „scăieți“ de dare ce se leagă de aceasta bază. Pe aceea să-i fi ciontat.

Tot asemenea s'a scărițat și darea de venit dela 10% la 5%. În viitor pe lînga mesteșugari și negustori, vor trebui să plătească dare cum trebuie și ad-vocații, medicii și ceilalți cărturari. Până acum spuneau ei atîta venit cît vreau — dar acum vor fi siliți să fasoneze și vor fi controlați. S'a schimbat apoi și cheia dării de casă. Atît după chirie cît și după clasă. S'a scutit apoi de dare venitul până la 600 coroane. Asta e cea mai însemnată parte a reformii dărilor. Incolo toată reforma e soată cu „nesze semi — fogd meg jól“.

Incurajarea industriei naționale în România. Ministrul român al domeniilor a intervenit din nou să se aplice circulara sa trimisă fabricelor și atelierelor din țară, prin care să cere ca a treia parte din funcționarii și lucrătorii acelor fabrici să fie Români, conform legii pentru încurajarea industriei naționale.

Prețurile spirtului. Spirt rafinat darea plătită, în mare 165 coroane în detal 170 coroane, spirt rafinat darea neplătită, în mare 66 coroane în detal 71 coroane, spirt brut, darea plătită 163 coroane, în detal 166 coroane, spirt brut, darea neplătită în mare 64 coroane, în detal 67 coroane.

Spirt denaturat în mare 53 coroane, în detal 55 coroane.

Tendența generală în prețuri e ferină.

Tovărășia agricultorilor maghiari. În Budapesta lucrează de cîtiva ani o tovărășie, ce și-a luat ca țintă să ajute pe agricultorii maghiari, atît în procurarea de unelte mașini și sămințe, cît și în vînzarea poamelor, bucatelor și altor produse, ce pot avea agricultorii.

Tovărășia lucrează cu multă izbîndă. Are până acum 14 despărțăminte (pentru bucate, pentru vin, pentru mașini, pentru sămințe, pentru vînzarea de nutrețuri, pentru îngrășatul porcilor și altele).

Numărul membrilor e de 1428 care au 3813 quote (părți, acții) capitalul total să urcă la 758 mii coroane! Din vînzările și cumpările pentru membrii li-s'a întors acelora suma de 233 mii 783 coroane.

În anul trecut a alcătuit un nou despărțămînt, pentru îngrășatul porcilor. Membrii trimit porcii de vînzare la tovărășie, aceea grijește de îngrășarea lor rațională și apoi îi vinde cu prețuri bune.

Prin desp. vinului au valorizat peste 20 mii hectolitri de vin — mai ales trimițîndu-l în piețele din Austria. Mult s'a desvoltat și despărțămîntul bucatelor și a nutrețelor. Tovărășiile de pe sate le-a es-peeat multă sămință.

Venitul curat pe anul 1906—1907 (din Iulie până în Iulie) a fost de 67 mii 341 coroane.

Felul acesta de a munci noi îl urmărim de mult, mai ales că la plănuita centrală pentru tovărășii am dorî mult să putem introduce barem rînd pe rînd acest fel de muncă atît de prețios pentru membrii și pentru întreagă economie. Asupra datelor amănunțite ce cuprinde darea de samă a direcțiunii vom mai reveni.

Lipsa de nutreț. În urma sece-tei îndelungate lipsa de nutreț devine din ce în ce mai actuală.

Spre a preîntîmpina nevoia, ministrul de agricultură, Darány, a dat ordin să se permită în toate crîngurile statului, facerea de frunzare, și a împuternicit autoritățile competente să dea astfel de permi-siuni și pentru pădurile municipale și comunale. După cum să anunță, exemplul dat de ministrul agriculturii, va fi urmat de numeroși proprietari privați. Ministrul a mai dispus ca organele sale să înregistreze, cît mai repede, cantitățile de nutreț de vînzare aflătoare în toată țara și să se anunțe cine are de vînzare nutreț și în ce cantitate.

Prețul bucatelor. Atît negustorii de bucate, cît și proprietarii stau nedeneriți în fața veacului, ce s'a lăsat asupra Ungariei. Sămănăturile de vreme cu grâu și unde au răsărit au jost pîrjolite de secetă. Sămănatul de acum să face în

deplină secetă. Nime nu poate să se orienteze asupra recoltei ce va fi. D'aceia în piețele de bucate aproape nu este nici un tirg. Vnzătorii nu să arată, cumpărătorii nu să inbulzesc. Nu să pot decide nici uni nici alții. De peste mări vin vesti, că roada a fost slabă.

Prețurile să mișcă anevoie — în spre urcare.

S'a vîndut la bursa din Budapesta — maja metrică — în coroane:

Grii dela 23.40 Cor. până la 24.60 coroane, Săcară dela 21.80 cor. până la 22.30. Cucuruz vechiu cu 14.40 cor. nou cu 10.90 Cor. Ovăs dela 16. Cor. pină la 16.70 Cor.

*

Valorizarea bucatelor prin tovarășiile satești. Tovărășia agricultorilor maghiari Magyar Mezögazdák szövetkezete trimis tovarășiilor din țară un apel prin care le îndeamnă să se ocupa cu cumpărarea și vnzarea de bucate, avînd tot spijinul din partea acestei tovarășii din Budapesta. Să scrie că foarte multe dintre tovarășiile satești au primit ideea și în viitor să vor ocupa și cu afacerile de bucate.

Noi? Noi așteptăm să ne pice pruna în gură și nu vrem să vedem cum ne-o iau alții — după-ce noi am grijit'o si am cules'o!

*

Pentru Filoxeră au fost puse sub carantină prin ministrul de agricultură viile din hotarul comunei Romos din comitatul Hunedoarei și viile din hotarul comunei Șărmașul mare din comitatul Cojocnei.

La asigurările de vite dela „Plugarul“.

(Răspuns la cele scrise de noi în numărul 25 al »Tovărășiei« — la care revenim, pentru ca să ajutăm lămurirea deplină a unei chestiuni atît de însemnate).

(Continuare).

Onorată Redacțiune!

Deorece după cum am amintit mai sus §. 62 nu conține nici o restricție pentru tovarășiile ocazionale, iar noi nu asigurăm pe nime prin contractul nostru, ci membrii între sine se deoblig a se ajutara și despăgubi în caz de pagubă în vite, de aceea rînduelele legii com. cu privire la asigurări, nu se pot refera la însoțirea noastră, și

deci membrilor le stă în liberă voie să stăvirească filiale se stipuleze durata însoțirii, se încredințeze pe oricine cu conducerea agendelor societății și să stăvirească pentru aceea și un venit, căci grătit nimeni nu e deobligat a face ceva. Deci dacă § 62 nu împiedecă, adecă nu precisează alte dispozițiuni pentru manipulare, atunci nu ne putem împiedeca în aceea, că manipularea s'a predat institutului „Plugarul“ s. p. acții în Kakova, care ca societate comercială cu firma înregistrată, are drept de a primi orice afaceri în administrare, cu atît mai virtos că și adunarea generală din primăvara acestui an a aprobat pasul și intențiunea direcțiunii în privința aceasta.

Afară de acea din spiritul și orînduelele statutului adecă din contractul de asigurare se poate oricine convinge, că „Plugarul“ ca atare nu asigură singur membrilor dela societate nimic — la el se poartă socoțile și rînduelele membrilor, pentru corectitatea acestora e respunzător — dar membrii între sine sunt prin contract deobligati a se despăgubi din caz în caz

§ 453 al legii com. se referează la acele societăți de asigurare, care asigur un capital sau o rentă anuală, ori și pagube, iar nu la tovarășii ocazionale reciproce. Cauțiunea de 200.000 cor. trebuie să se depună la acelea, pentru că societatea cu capitalul acesta garantează suma asigurată de membrii și afară de aceasta societățile de asigurare în primul rînd au în vedere cîșigul, și cauțiunea prescrisă e tocmai pentru micșorarea eventualelor abuzuri, cari s'ar face prin aceea că societăți mici, ar asigura sume mari. Acela e un fond de garanță neatăcaver și de acea trebuie depus în hîrtii de valoare ca să sustee în permanență. Cu totul alta e la însoțirea noastră, ca însoțire ocațională reciprocă. Aici membrii între sine garantează pentru eventuale pagube în mod nelimitat, și deci altă garanță nu poate fi de lipsă. Aceasta e explicarea noastră a numitului § 62.

Dar tocmai pentru că înțelesul § 62 din legea comercială e așa de dubiu, greu de înțeles, și ca să fim pe deplin scutiți de toate eventualitățile, încă mai demult am făcut o întrebare în privința aceasta la ministrul de agronomie, cerînd deslușiri. Până azi nu ne-a sosit nici un răspuns, dacă ne va sosi îl vom comunica și Dvoastră.

Cu privire la temerile Dvoastre asupra dispozițiunile contractului nostru, trebuie sincer să mărturisim că acelea sunt de tot nebasate și poate — fără supăreală zis, dacă Dvoastră a-ți fi cetit mai bine contractul, mai cu atențiune, atunci nu a-ți fi scris partea cea mai mare din temerile expuse. Căci poate că unele dispozițiuni sunt grele de în-

teles, dar totuși se pot înțelege, dacă vrem să le înțelegem.

Punctul b) § 9. noi așa îl înțelegem, că fiecare membru spre asigurarea celorlalți membrii, e dator se depună o cauțiune și anume dacă are vite în preț de 500 cor. (5 cuote) depune 5 cor. dacă are vite în preț mai mare, după suma ce valorează marfa depune o cauțiune de 1½%.

Din aceasta cauțiune la casă dacă vrun membru păgubește, suma prețuită conform § 23 se anticipează membrului păgubași, din cauțiunea depusă de membri (§ 9), iar membrii, după cum va fi suma de pagubă de mare — mai înainte sau mai tîrziu (§. 10), vor fi provocați să și întregească cauțiunea, și în urmarea despăgubirei membrilor păgubași s'a micșorat.

Dacă un membru dela provocare în 15 zile nu ristitue suma ce s'a luat din cauțiune pentru despăgubirea cutărui membru, vine provocat prin epistolă recomandată ca să și întregească cauțiunea până în 8 zile, și dacă nici acestei provocări nu corespunde, atunci atare membru vine șters din însoțire perde toate drepturile avute, iar cauțiunea ce a mai rămas cade în favorul fondului de rezervă al însoțirii. (Va urmă)

Intrebări și răspunsuri.

Intr. 149. Noi suntem în America. Putea-vom cumpăra și noi acții dela Centrala tovarășiilor? Ce procente sunt? Cîte acțiuni poate cumpăra un membru?

N. Medean și V. Radulescu soțiiile
în Cleveland Ohio, America.

Răspuns: Cu dragoste vă primim între membrii. Puteți subscrie ori-cîte quote doriți. Procente vor fi cel puțin 6% (după toată 100 cor. — 6 cor.), Incolo tot ce cîștigăm va fi al micilor tovarășii dela sate. — Cu dragoste.

*

Intr. 150. La noi în comună, s'a cerut comasație. Aș vrea să știu unele lucruri. Nu să găsește o carte, în românește despre comasări? Dacă da — unde?

Simion C. în S.

Răspuns: Despre comasări a scris la noi inginerul Ilie Dopp și preotul Blaga din Lancrăm. Ambe cărțile poartă titlul „Despre comasări“. Le poți cumpăra dela „Librăria Arhidieceșană“ din Sibiu.

*

Intr. 151. Pe unde e mai bine la America. Pe la Hamburg ori prin Fiume?

Stefan I. în L.

Răspuns: Pe nicăiri. Lucrul s'a împuținat și acolo. E mare criza de bani și în America. Fabricile să închid cu droaia. Și în săptămîna trecută au în țară peste 1000 lucrători. Stai acasă — cel puțin de-ocamdată.

POȘTA REDACȚIUNII.

Dlui Gr. Micula. Cele cerute Vi-le-am trimis. Salutări.

Dlor I. Boboc și Nic. P. Pepu Pentru vnzarea poamelor adresate-Vă cu toată încrederea la „Kereskedelmi Muzeum“ (Kiviteli osztály) ori la „Magy. Mezögazdák szövetsege“ ori apoi la „Magy. Gazdák Vásárcsarnok Ellátó szövetkezete“ — toate în Budapesta.

Dlui Ioan P. în T. Model de statute separat nu avem. Găsești însă în broșura „Băncile pop. din România“ model potrivit. Trimite la dl Osvadă în Hunedoara 1 cor. 10 fil. porto și o poți avea.

Dlui Sebast. F. în G. Da să poate. Sunt acasă. La revedere.

Dlui Const. I. în G. Fugi mălaiu, că te taiu. La ce atita grozăvenie. Il bagi în boală.

Vrei să știi, ce și cum să faci cînd înființezi o tovarășie?

— Cumpără broșura

Legea Tovărășiilor

în care găsești pe lîngă îndrumări despre tovarășii și despre formarea acelor, și toți §§-ii legii comerciale, ce privește tovarășiile.

Costă 50 fileri și 10 fil pentru postă.

Dacă dorești să ai modele de statute despre tovarășii de credit și despre tovarășii de arendat pămîntul:

— Cumpără broșura

Băncile pop. din România,

în care găsești și date despre băncile din România precum și date despre tovarășiile dela noi.

Costă 1 cor. și 10 fil. pentru postă.

Amîndouă broșurile sunt scrise de V. C. Osvadă, dela care să pot comanda, trimițîndu-i-se banii la Hunedoara — Vajdahunyad.

